

DOĞADA BU AY

Sonbaharı Beklerken...

Ağustos ayının ortalarındayız. Peki, o zaman neden sonbahardan söz ediyoruz diye düşünüyor musunuz? Çünkü sonbaharın geldiğinin ilk işaretleri Ağustos'ta görülmeye başlar. Sonbahara girmeye başlayacağımız bugünlerde doğadaki değişimleri gözlemenizi istiyoruz. Size yardımcı olması için bazı gözlem önerilerinde bulunduk. Gözlemlerinizi kaydedip bize yollamayı unutmayın.

İlk böğürtleni ne zaman, nerede gördünüz?

Ağustos ayında böğürtlenlerin meyveleri yavaş yavaş olgunlaşmaya başlar. İlk olgun böğürtleni ne zaman, nerede gördüğünüzü gözlem defterinize kaydetmenizi istiyoruz. Böğürtlenin neye benzediğini biliyorsunuzdur, biz yine de kısaca anlatalım.

Neye benziyor?

Böğürtlen hızlı büyüyen, dikenli, tırmanıcı bir bitkidir. Meyveleri siyah, yumuşak ve olgunlaştığında suludur. Böğürtlen gözlemi yaparken çalıdaki bütün meyvelere bakın. Bu dönemde olgunlaşmış bazı böğürtlen meyveleri bulabilirsiniz.

Nerede ve ne zaman görebilirim?

Birçok böğürtlen Ağustos sonunda ya da Eylül başında olgunlaşır. Ama Temmuz ayında da olgun böğürtlen bulabilirsiniz. Böğürtlen çalılarını yol kenarlarında, ağaçlık alanlarda görebilirsiniz.

Son ebabili ne zaman, nerede gördünüz?

Bazı kuşlar, güneye doğru göç etmeye başlar. Yaz boyunca gökyüzünde süzülüp çığlıklar atan ebabiller giderek azalmaya başlar. Son ebabili ne zaman, nerede gördüğünüzü gözlem defterinize kaydedin.

Neye benziyor?

Uzun ve kavisli kanatları, kısa kuyruğu ve koyu renkli gövdesi vardır. Boğazı beyazımsıdır. Hızlı ve atılgan uçar, ani manevralar yapar ve süzülür. Sesi cırtlak ve tizdir. Gruplar oluşturur ve devamlı öterek birbirlerini kovalarlar.

Nerede ve ne zaman görebilirim?

Binalar arasında çığlıklar atarak uçan ve biçimleri bumeranga benzeyen kuşları arayın. Ebabiller kanatları uzun, ayakları kısa olduğu için yere ya da ağaç dallarına, tellere konamazlar. Binaların çatılarına konarlar, bunu da yalnızca yuva yapmak ve yavruları uçana kadar onları beslemek için yaparlar. Üreme dönemi dışında havada uyur ve beslenirler. Yani ebabilleri bu dönemde ancak gökyüzünde ve binaların arasında uçarken görebilirsiniz.

Son leyleği ne zaman, nerede gördünüz?

Leylekler de kışın güneye göç ederler. Artık yavrularını büyüten leylekler rahatlar. Yavruları uçmaya ve kendi başlarına beslenmeye başlarlar.

Neye benziyor?

Leylek herkes tarafından bilinen bir kuştur. Gagası ve bacakları kırmızı, gövdesi beyaz, kanatlarının kenarı siyahtır. Uçarken siyah-beyaz kanatlarıyla hemen tanınır. Sessiz bir kuştur ama yuvasından gaga lakırtıları duyulur.

Nerede ve ne zaman görebilirim?

Leylekler, İstanbul Boğazı ve Artvin tarafından gelir, Hatay'dan güneye doğru inerler. Onları, göç yolları boyunca beslenebilecekleri her yerde görmeniz mümkün. Yeter ki çevrede kurbağa ve yılan olsun.

İlk at kestanesi meyvesini ne zaman, nerede gördünüz?

At kestanesi ağacını biliyorsunuzdur. Türkiye'nin birçok yerinde görmek mümkün. At kestanelerinin meyveleri olgunlaştı. Artık onların yere düşme zamanı. Kış boyunca toprakta sessizce duracaklar ve baharla birlikte yeni bir at kestanesi ağacı olmaya çalışacaklar.

Neye benziyor?

At kestanesi ağacı uzun, uzaktan bakıldığında kubbe şeklinde bir ağaçtır. Gövdesi gri renklidir. Yaprakları beş ya da daha fazla kolludur. Sonbaharda yeşilden turuncu

ya da kırmızı renge döner. Meyvesi kestaneye benzer ama yenmez ve kabuğu daha az dikenlidir.

Nerede ve ne zaman görebilirim?

Parklarda, bahçelerde, sokaklarda yaygındır. Eylül ayından itibaren meyvelerini dökmeye başlarlar. Belki bazı ağaçlar Ağustos ayında döker kim bilir? Bunu sizlerden öğreneceğiz.

Meşe yaprakları ilk ne zaman ve nerede renk değiştirdi?

Bir meşe ağacının yapraklarının % 10'u sonbahar rengine bürünmüş mü? O zaman bunu ilk fark ettiğiniz yeri ve zamanı gözlem defterinize kaydedin. Sonbahar kendini hissettirmeye başlamış demektir.

Neye benziyor?

Birçok meşe türü var. Herhangi birini seçebilirsiniz. Ama dikkat edin bazı meşe türleri yaz-kış yeşildir. Kendine özgü biçimde yaprakları bulunur. Onları, yapraklarından olmasa bile palamutlarından mutlaka bulursunuz.

Nerede ve ne zaman görebilirim?

Meşeleri her yerde görebilmeniz mümkün. Ormanlarda, şehirlerde, parklarda görebilirsiniz. Eylül-ekim arasında renklerini değiştirmeye başlarlar.

Burcu Meltem Arık
burcu.arik@dogadernegi.org

Kaynaklar:

Türkiye ve Avrupa'nın Kuşları, Doğal Hayatı Koruma Derneği Yayını
Dilek Yarımadası - Büyük Menderes Deltası Milli Parkı Botanik Parkuru
Bilgilendirme Panoları
www.bbc.org.uk

Sevgili Arkadaşlar, doğayla ilgili sorularınızı ve yaptığınız çalışmaları bize yollayabilirsiniz.
Gönderdiklerinizin bazılarını zaman zaman köşemizde yer vereceğiz. Mektuplarınızı ve e-postalarınızı bekliyoruz.
Adres: TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi Doğaya Bu Ay Köşesi/Atatürk Bulvarı/No:221/Kavaklıdere/06100/Ankara/e-posta:cocuk@tubitak.gov.tr